

SMA PAČ^v

KNJIŽICA NAREČNIH ZAPISOV

S HRIBU

Sma pač s hribu

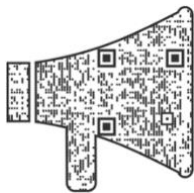
*Knjižica narečnih zapisov udeležencev študijskega krožka pod
okriljem Šolskega centra Celje*

Uredila: Mateja Rajh Jager
Fotografiral: Boštjan Jager
Oblikoval: Andraž Pušnik
Založnik: Šolski center Celje

Celje, 2022

Dostopno na:

mic.sc-celje.si/studijski-krozki/sma-pac-s-hribu/

Nekaterim zapisom so dodani zvočni posnetki. S telefonom skenirajte QR kodo ob naslovu zapisa in uživajte ob pripovedovanju.

UVOD	4
O ŠTUDIJSKIH KROŽKIH	4
ŠTUDIJSKI KROŽEK SMA PAČ S HRIBU	5
O NAREČJIH	6
ZAPISI V NAREČJU	8
SMA PAČ S HRIBU	8
PAJŠ PU PUT V ŠULA	12
UD STARE MAME DU PRAVNUKINJE	13
TRI ŠULSKE: KUJZANC SRAJD CIELA	14
TRI ŠULSKE: UČITLNI, KAPA DUAL!	15
TRI ŠULSKE: KU MAČKE NI DUMA ...	16
V STAREM ŠTIBLC	17
HRIBOVSKO NADALJEVANJE (NI ZA SOFISTICIRANE GLAVE)	19
KUK SMA SE LAGAL	22
FÜAREŽ PA PUTICA	23
KUK SMA JIH TAMLAD UKRUG PRNAŠAL	24
SLOVARČEK NEKATERIH NAREČNIH IZRAZOV	26
VIRI	29

UVOD

O študijskih krožkih

Študijski krožki so organizirane skupine, ki so namenjene samostojnemu učenju odraslih. Gre za prostovoljne skupine, v katerih udeleženci delujejo za dobro krožka kot celote. Sodelujoči medsebojno komunikacijo vzpostavijo predvsem na ravni vsebine krožka. Cilj krožka je izdelek, dogodek ali kateri od drugih konkretnih zaključkov.

V Sloveniji je takšno obliko izobraževanja leta 1992 uvedel Andragoški center Slovenije, zgledoval pa se je po Švedski, kjer so študijski krožki najbolj razširjena oblika izobraževanja odraslih. Ko govorimo o učenju oziroma izobraževanju odraslih, moramo imeti v mislih, da so prisotni tudi pritiski družbe in socialne obveznosti, seveda pa so pomemben dejavnik tudi socialne vloge (poklic, zakon, starševstvo itd.). Zaradi vseh obveznosti je v odraslem obdobju manj časa in možnosti za nadaljnje izobraževanje, zato veliko posameznikov tega niti ne poskuša. Po drugi strani pa ima ravno to srednje oziroma drugo življenjsko obdobje največjo družbeno moč, ki družbi daje več možnosti, da zadovoljuje socialne potrebe. (Urh, 2019)

Za uspeh krožka je v prvi vrsti pomembno medsebojno zaupanje vseh sodelujočih, kar je predpogoj za ustvarjanje skupnih rezultatov. Sodelovanje v krožku je brezplačno in prostovoljno, delo pa ustvarjalno, sodelovalno in načrtovano.

Študijski krožek Sma pač s hribu

Ob začetku vsakega krožka si udeleženci postavijo izobraževalni in akcijski cilj, kar pomeni, da si zadajo pridobiti novo znanje in tega prenesti tudi v okolje. Tudi v našem krožku, ki je potekal v manjšem kraju z imenom Dobje, v naročju Kozjanskega, smo si zadali izobraževalni cilj, ki se nanaša na kulturno dediščino in ljudsko izročilo in kot tak povezuje vse člane. Želeli smo raziskati obstoječo literaturo na temo slovenskih narečij, v to vsebino umestiti naše narečje (v ožjem smislu dobjansko, v širšem pa kozjansko) in posameznike spodbuditi, da ohranjajo narečni govor ter narečnih besed naučijo tiste mlajše generacije, ki letih ne poznajo in ne uporabljajo več. Kot akcijski cilj pa se je tekom izvajanja krožka izoblikovala ideja o nastanku zapisov oz. prepisov zvočnih posnetkov v narečna besedila. In končni izdelek je tu pred vami.

Študijski krožek se glede na njegove značilnosti zdi kot zelo dober prostor za medgeneracijsko sodelovanje. Naš krožek je vključeval predstavnike treh generacij, kar sicer zahteva več prilagoditev in usklajevanja, saj imajo generacije različna pričakovanja. A poleg načrtovanega znanja, ki je cilj medgeneracijskih krožkov, pa velikokrat prihaja tudi do nenačrtovanih novih znanj, saj se tako starejši recimo naučijo uporabe tehnologije, mladi pa spoznavajo skupno zgodovino. Zaradi različnih komunikacijskih načinov in sproščenega vzdušja, se je med druženjem v našem krožku krepilo tudi medsebojno spoštovanje.

"Študijski krožki so izrazito medgeneracijski program, ki temelji na sožitju, sodelovanju in prenašanju znanja iz roda v rod itd. Kljub temu jedro krožkov predstavlja srednja generacija, ki se ji pridružuje starejša, le v manjši meri pa tudi mlajša generacija." (Urš, 2019).

O narečjih

"V štajersčini se mogoče skriva ta klic po neki vedrosti, po malce bolj bon vivantstvu, malce kliče k pesmi, plesu, kliče k zabavi." (Tone Kregar, 2017)

Nekaj ur dela v študijskem krožku smo posvetili raziskovanju in izobraževanju o slovenskih narečjih, njihovem izvoru in umestitvi v slovenski prostor. Kozjansko narečje sodi med štajerska narečja, seveda pa se v svojem bistvu razlikuje v mnogih izrazih, intonaciji itd. Slovenci pravimo, da je pri nas toliko različnih narečij kot je različnih far. Ljudje namreč včasih niso toliko potovali, zato so se med posameznimi kraji in območji začele kazati razlike tudi v narečjih.

Vsako narečje ima svoje jezikovne značilnosti, ki ga ločujejo od drugih. Načeloma gre za govorjeni jezik, vendar se v zadnjem času uporablja tudi v pisni obliki, saj se narečni izrazi ali narečni jezik na splošno pojavlja v filmih, gledališčih, glasbi, medijih in tudi na socialnih omrežjih. (Jureš, 2018)

Narečje je pravzaprav materinščina vsakega na nekem narečnem območju rojenega posameznika, saj se knjižnega jezika naučimo šele v šoli.

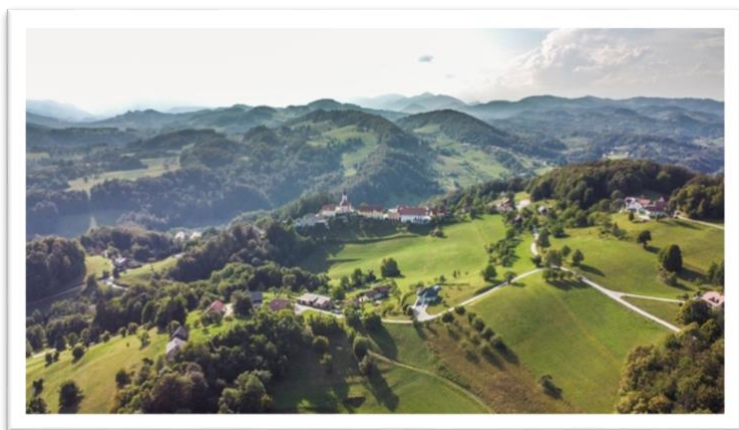
Res je, da se narečje skozi čas tudi spreminja, pa vendar ga želimo ohraniti skozi pogovore s starejšimi generacijami, v primeru našega študijskega krožka pa tudi z zapisom pripovedovanj v kozjanskem oz. še ožje v dobjanskem narečju.

Prepričani smo, da naše narečje ne bo kar izginilo, še vedno se bo uporabljalo, če bomo le skrbeli zanj in bomo nanj ponosni. Je nekaj, kar združuje naše ljudi ter gradi in utrjuje našo identiteto.

Pred vami je zbirka nekaj zgodb v dobjanskem narečju, ki smo jih zbrali skozi delo v študijskem krožku. Nekatere so zapisane v narečju v celoti, druge pa vsebujejo zgolj nekaj narečnih besed in so kot take lažje berljive in razumljivejše. Besedila so zapisana fonetično, vendar se zavedamo, da so zapisana v poenostavljeni obliki, taki, kot jo poznamo sami.

Nekatere zapise smo z dovoljenjem pripovedovalcev podpisali z začetnicami njihovih imen, nekateri pa so želeli ostati anonimni, zato njihove zgodbe niso podpisane.

Ob raziskovanju in pripravi te knjižice smo se veliko naučili, se zabavali in se večkrat tudi dodobra nasmejali. Ti zapisi delujejo zabavno že samo zato, ker jih nismo vajeni brati, saj so bolj značilni za govorno obliko. Upamo, da se boste nasmejali tudi vi.

ZAPISI V NAREČJU

Sma pač s hribu

Tam nekje v kozjanskih hribih na okrog 560 metrih nadmorske višine leži od Boga pozabljen košček slovenske zemlje. Tako vsaj menijo mnogi. Na tem majhnem koščku živi cca. 1.000 preprostih, a čudovitih ljudi. Takšna občina za v *aržet*.

Vsako jutro se delovni narod z avtom *drifta* po ovinkih v dolino. V civilizacijo. Pozimi na zaledenelih *cajstah nastradajo* gume in zavore, preostali čas pa tudi amortizerji in kakšno podvozje. V slednjem primeru tudi kakšna srna.

Nimamo svoje pošte, imamo pa poštno številko. Saj vem, da ne razumete. Tudi mi ne.

Pri nas ni kičasto urejenih sprehajalnih poti, parkov, mostičkov ... Če hočeš na sprehod, *ubiješ gozdarje in greš v hribar* (potem pa hčerka komentira, da se *ubiješ* namesto *obuješ*). Nimaš ravno veliko možnosti, da boš pri tem početju srečal en kup tebi podobnih pohodnikov. Na osamljenih poteh lahko srečaš kvečjemu kakšno lisico ali pa *susajduga püeba*, ki se gre *kmečki pumprack s starim štirjakam*. Ko to gledaš, te mora *v križi stihnat*. Ko se na drugi strani *huste* končno izkoplješ iz blata in trnja, se pa srečaš s pastirjem. Električnim. Takrat imaš na voljo dve možnosti: ali se greš *limbo dance* ali pa skok v višino na tehniko škarjic. Katerokoli že izbereš, pri obeh obstaja velika verjetnost terapije z elektrošokom. Odločit se moraš samo, katero storitev bi izbral danes - terapijo med nogami ali pa čez hrbet. Glede na to, da te je malo prej *v križi stihnal*, se mogoče raje odločaš za prvo možnost ... Samo, kaj pa če raje ne bi ...

Če *vžgeš pešaka*, se izogneš glavni cesti, ker se je bojiš, ko hudič križa. Sploh ko mimo tebe pridirja *šlepar*, ki se mu hudo mudi skozi to nepomembno miniaturno naselje proti Dolenjskem ali pa še naprej čez mejo. Vlaka tukaj ni, ker nimamo *zubate želajznice*. Taksi iz *Ciela* je bržkone drag ko žafran, sicer pa tako ali tako *čüdn izpadeš*, če te v te hribe pripelje taksi. Do Celja peljeta dva avtobusa na dan, nazaj pa kvečjemu eden. Tako da, če ga *zamediš ...* Lahko spet izbiraš. Ali greš na štop (*mladina, a še vajte, kua je tou?* Kateri prst pokažeš?) ali pa se greš gospoda in plačaš za taksi. Ki te pride toliko kot žafran!

Kosilo je potrebno skrbno načrtovati en dan prej, saj naslednji dan nimaš več šans, da pravočasno prideš do trgovine in potem kupljeno špicerijo še skuhaš. Sicer pa ko mi gremo v trgovino v mesto, je to dogodek. Vzamemo največji voziček, pa še iz tega čez rob štrli plato mleka, nekaj kil mesa in tista *petkilska* vreča krušne moke. V roke zagrabimo še wc papir, potem pa vse to stlačimo v prtljajnik in se odpravimo nazaj v hribe. *Vlka škrija* je torej nujna oprema v naših domovih. Samo če še vedno *pšeta* ne vzameš pravočasno ven, ti niti to ne pomaga. Ostaneta ti še *salata pa paradajz* z vrta. Če ti je *paradajz* slučajno ratal, ker itak rata vsako tretje leto, ostali dve pa pozebe. Tam nekje za 1. maja. Ali pa ga sredi julija zažge in pade skupaj ko *sluka sončnica*. *Črajšje?* Eh, za nas je to že eksotično sadje ... Mi to kupimo pri tistih iz Savinjske doline.

Kabelska televizija ... Ha? Internet pa optika ... *Kua je tou?* Mogoče bomo to spoznali enkrat v tistem stoletju, ko se bodo tisti tam dol že šli redni turizem na Luno ... V Sloveniji je na voljo najbrž kakih 10 mobilnih operaterjev (po moji laični odokalni metodi), ampak pri nas, če nimaš tistega *taglavnega, si durek*. Včasih vse skupaj deluje s takšno hitrostjo, da bi sms hitreje prispel z golobom.

Karantena in zaprtje meja - what?!? Ne več! Ne več!! A si sploh predstavljate, kako to izgleda pri nas?! Pogledaš v desno, pa vidiš konec občine. Pogledaš v levo, pa SI ŽE v drugi občini! Počutiš se kot največji kriminallec, ko se odpraviš na tvegano pot v 15 km oddaljeno mesto. *Pu mlajk pa krieh*. Da ne omenjam, kako smo čez mejo *švercali* knjige iz knjižnice. Skoraj bi jih nosili v sodih kot Martin Krpan, *majkemi ...*

Naši otroci imajo vsi *putučene kulajne*. Kot kaki partizani se podijo po *hustah* in domov prinašajo *vaje, prajkle pa kluoše*.

Včasih nimamo pojma, kje so. Čisto lahko bi šli v drugo občino, glede na "oddaljenost" od vseh občinskih meja, ki nas obkrožajo. Zato še enkrat - ne zaprite nas več! Ne več!!

Morda imamo zaradi hoje po neravnem terenu eno nogo krajšo od druge. Tudi to smo že slišali.

Roko na srce, strašno grdo govorimo. Sploh tisti, ki še poznamo skrivnosti našega starega narečja. *Ku greama dalat jüžna, dama puončka na špuorhert, füertuh na trajbeh, frcuje se grea pa tist cajt na ziberbanka zibat, da nam nie ukul kikle štreašč*.

Smo havdrasti. Tudi po vsem zgoraj napisanem sodeč. Smo ljudski. *Bli in buma*.

Sam, jie pa najki ...

Sredi občine imamo polnilnico za električne avtomobile. Če bi se kdo zmotil in šel tod mimo.

Resda imamo eno samo gostilno, ampak daleč naokoli znano po odlični domači hrani.

Imamo super šolo in vrtec, v katerega prihajajo otroci iz drugih občin (*moraš mislat*).

Mi občutimo toploto in lepoto jutranjih sončnih žarkov, ko se tam spodaj še kopljejo v megli.

Otročad se z lopatkami razigrano spušča po zaledenelih zaplatah snega, ko tam spodaj skoraj že cvetijo *jabke*. Hladimo se v zelenju, ko tam spodaj *švicajo* v betonu. Vidimo zvezde, ki jih tam spodaj zakrivajo mestne luči.

Imamo prečudovite poglede in razglede, za katere smo hvaležni vsak dan znova in znova. Imamo dediščino, na katero smo ponosni in se trudimo, da jo ohranjamo. Naši ljudje so srčni, delovni in prijazni. Pa na soseda se vedno lahko zanesemo. Za kakšno jajco, odvoz otroka iz vrtca *al pa za cajsta s traktarjem zurat, ku ne prideš dumu zarad snega*.

A zdaj verjamete, da nam nič ne *fali*? *Tüd če sma s hribu*.

Mateja Rajh Jager

Pajš pu put v šula

Doug nazaj, ku sn jias še hudla v šula (taguarle navrh v tista stara šula, ku se bu vsak cajt pudarla), je blu team guar usam razredu. Sam da sma majl mi pupugne, tavlk sa majl pa dupugne puuk. Pual se pa spumnem, tou se rajs spumnem, da sa me spüstl duma ub peat du dvanajstih, pa sn šla še pu dva susajda, da sma pual vsi truj šli taguar pajš. Nazaj pa na vajm, nazaj nas je šlu pa viac. Tist sma majl pa pual še *športne aktivnosti*. Čez grabn sma skakal, pa nuatar tüd (*smajh*). Pa muakre rit sma tüd majl, ku sma nuatar padal. Na vajm, kua sma majl ubüt, najbrž kakeatarje, pulajt pa upanke. Vsüa je blu blatn. Puzim sa mi pa hlačnce zmrznale, dama sn bla pa tepiana. Tou je blu tou. Tou sm mala za puvadat.

S. R.

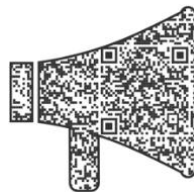
Nadaljuje F. R. ...

Ja, jias sm biu pa zmieri tak pšea, pa sma se s sošolki skuz cjazla, iankrat me je pa taku nalamala. Vsak dean, ku sma v šula pajš hudil, sma se team pu hust metal pa peračl, tak da sm jüamu iankrat še nuga zlamana. Duma sm pa riku, da sm si jo na smučah zlamu.

Nadaljuje naslednji intervjuvanec ...

Puakl pa ... Duma je blu pa taku, da sn v kevdar cigrete kadil, ate me je pa neašu, pa sn kar tea za prajša vargu cigaret. Pual me je pa taku narajzu ... Puakl sn pa riku ateki, da ne bum nkul viac. Pa rajs nisl.

Ud stare mame du pravnukinje

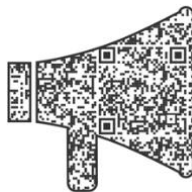
Najvieč sm se naučila ud naše stare mame, sploh ud team, ku je bla duma. Kuk sa pa team guvur! Zmiari je team v kuti za pečjuj sedala. Nusla je tak pisan fuartuh pa ruta na glav, pa ku sma kaka bedarija nareadl, nam je takist guvurila: »Tei, prid siam. A si kaj čajmast? Maš kaj čajmeka?« Vsi sma bli *tei*, nikul pu imean.

Vajm, ku je stara mama zmieri metala tist mesu na muj taler. Jies že taku nism velik jiala, ku sm bla majhna. Pa mi je vrgla tist kus mesa na muj taler, pa riekla: »Na! Tak ji, nua, kua je tu zaiana urnga! Muaraš jist, da buš lajpa pa debeala.« Sama si je pa v aržet krüah nadajvala, pa guvurila, da bu žie kaj pujiala, sam da dama utrukam jist (tist krüah je zmiari taku na debeal nahludla). Pual mi je pa v nedajla zjütri, praj ku sma šli k meaš, riakla, da sm lajpa ku ruža.

Veseala sm, da me je naučila pu dumač guvurit. Jies sm pual mugla iat v šula v Ciele, tak da team nism smala pu dumač zavijat, sm se mugla prilagudit. Ku sm pa prüašla nazaj dumu, sma pa speat drgač guvurile. Tüd muaja tamala že zaj kaka besajda pu dumač rieče, pa mi je taku hecn. Pual se najki cajta smejjima, jias sm pa punuasna, da grea tou napraj. Vsüa zarad stare mame. Sm ji rajs hvaležna.

K. D.

Tri šulske: Kuzjanc srajd Cielä

»Aufbiks, pa greama!« je včas riekla muoja stara mama pa vstala ud mize. Pa nisma se šli tiepst, sam utragal se nas jie, pa je ublajkla hlače pa nardila urnga.

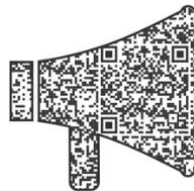
Ub fierklc du šiestih mi na nahtkaslni za ušesam drdra veकारca, mien se pa ne da iz špampeta. Tiedi se spet spumnem na stara mama. Točn vajm, kua bi mi riekla ... Pa si mislem, no, pa greama. Z avtam na drift pu uvinkah v dulina, mim smn pa jazbecu. Tak fajm frišn lüaft je uwin, team duol prut Ciel je pa že navsezgudi sparčn. Ku bi tuot ldi vajdl, kua zamüjaje! Sam pu tulkih lajtah vajm, da bu čez ana uiera tüd team guor že urng vrouče.

Tüd majsta sn se že tulk navadla, da bi najbarž kamut prežvala, če bi blou traba. Še guvurit sa me nauüchl, da jim ne dalam sramuote (Kuzjanci rajs grdu guvurima, sam sma pa tak sarčn).

Za uvinkam zaahtam tista arjava bajta. Prüav dumače se že počütem, ku jo videm. Šolski center Celje. Taku učien se sliš. Pa sa tüd jie. Dvignem rampa pa se zapudim prut taprvi fraj lükji v sajnc, če mi je nie sodelavc pred nusam spela (kar se mi, ruka na srce, ponavad tüd nardi, zatu ku nkul nisl glich taprcajtna, pa še štrekne pr Šentüarji se mi zmiri pušrek pustavje). Ugasnem avto, si naštimlem maska na uüste pa grem prut vratam. Le kua me kaj duones čaka ...

M. R. J.

Tri šulske: Učitlni, kapa dual!

Caiu pulajtje sa nam uwin na centri na šihti rihtal fasada, zatu sa nam klima dual udšrafal. Včas mi je tulk pu hrbt tiekl, da sn pu vsajh lazlcach v kancelarij iskala kaka terača za ubrisat. No, zaj je pa nehal hajcat, mien pa še kr dual tieče. Zaka, bute riekl ... Zatou ku na vajm, kear je bæu tulk kšajt, da se je vmajs spumnu, da bum jies zaj učitlca! Jies, ku mam taku lajpa guvurica, bum učila – ahti tou – poslovna komunikacija! A zaj zastupte, zaka švicam?

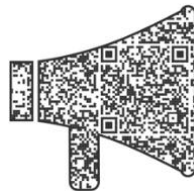
Naj mi še iedn rieče, da učitlni nimaje kaj za dalat. Cajle dneave se matram, da nagrüntam, kuk naj frcuju dupuvajm, da ne smajie kr ien prajk drügga guvurit, pa da naj ne buje cajl sklüčen, ku maje nastop. Pa da »mimika« ni jihuva susajda, pač pa grimase, ku jih dalaje vmajs, ku zajhaje med uiari.

Kulk se še maje za naučit. Jies pa tüd. Učitlni, kapa dual!

Zaj pa predajam štafeta, pa naj še kear drüg kaj pu dumač napiše. Bi blou interesantn kaj prečitat. Pa lajpa dean vam ušem!

M. R. J.

Tri šulske: Ku mačke ni duma ...

Ku mačke ni duma, miš plešaše, pravje. Tanarhujš problem tuatga cajta je prūašu tūd v naš center. Korona je vdrila v naše kabinete, da sa ldi cajpal ien za drūgem ku mūhe, glih v tistem cajti, ku sa se naš šefi začel sprehajaj pu Tenerifah. Ka nam je blu tega traba ... Muaji stari mam se je urng medil, ku je šla rudit, pa se je v Ciele z uzam pelala. Un sa mugl pa tadual z eroplanam letajt gledat, kuk banane rasteje. No, pa sa jim pərušem, sam da tūa pr nas nie bi blou kaj hujšga.

Dajma se raj kaj drūga majnt. Zaj je tist cajt, ku vsi vabma tamlade, da prideje na naša šula. Zaturi ... Če bi read biu cimerman, švasar al pa douhtar za avte, prid k nam! Al pa pūebi, će bi rad lajpe hiše pugal pa štrom napelaval ... Tuat sa bli že včas fejst guar vzeat, tūd muj starate je tou v Nimčiji dalu pa dumu gnar pušilu.

Dabičet, će bi rade ble žnidarce al pa frizerke ... Plesirke sa spet popularne, lasi buje pa tūd zmiri rasi – etoga, šiht zagutuvlien. Pual je pa še ene par takih, ku jih rajs tiežk razloužem, riečma mehatronik, okoljevarstvenik, tist ku šleparje komandira, se prav logist, kemijski tehnik, pa un ku filme dala, medijski tehnik, al pa računalničar, ku cajle dneave v ekran bul ... Vsūe tou se sliš sila učien, tak da bu že najki doubrga pumajnl.

Če ti pa nūeč ud tega ne gepira, ti pa še zmiri ustane gimnazija. Včas sa riekł, da je blou tou za tabrihtne, ka pa vajm. Pridte, pa bute sami puvadal. Čez lajt se bute uučł pa knjige čital, pulajt pa PCT pregledaval.

Ne bute verjeal, sam tūd jies sn šla tea ...

M. R. J.

V starem štiblč

Mi v stari hiš nisma majl grajtja, tou je bla taka kamnita bajta s slamnati strajhi. Ku sm bæu majhen, sm spal zram tiate, da me ni v pujstl prüaveč zeabl. Tapəru, ku si nuatar prüašu, je bla team taka peač, pa miza je bla. Praj ku sma šla v pujstla, sma v piač zagrala an cigu, pa ga dala v pujstla, da se je pujstla zagrala. Pual ku sma šla pa v pujstla, sma ga pa dala tadual ancink niži du vznuzja, pa sn še nuge v jiaga tišu punuač.

Muj ate je pa fuaruže duma dalu, pa klubase. Zaj pa, kam buš pa klubase dal ... Mi sma klal vsak lajt pu dva, tri take tiežke prašiče, pa nubiene škrije. Zaj, pulajt sma lahk dal klubase guar na dile, na en tak ahker, sma riekł. Da se je pual tou team nuatr sešil. Puzim je pa tou guar vsüe zmarznel. No, pa je v tuatem najinem štiblci fatr naredu na struapi take nusilce, pa palca taku tea, glih kak metar nad najnem špampetam. Sma mala vse pudkajiene klabase guar nad glavi. Pud klabasam sma ležala. Če b' se blou tist vtrgal, jaaaa ... Pual mi je pa tiata vsake tulk cajta riakla: »Ka ja buš? Bi klabasa?« Pa je vzeala nuaž, pa jo kar udrajzala.

Jaaaa, kuk sma se smejal, ku sma na trunk sešil, pa se je tiata napila. Pual sma se pa zvečear vleagla, pa je takuj dual s špampeta pala. Špampet je bæu majhen, usndeset. Pa sma uba guar ležala. Kumi se je lieažat spravla, pa je zarupotal, pa je že bla na klajh. Sn jo klicu, drüg sa prletajl, ku sa slišal, pa sa ja pubiral nazaj guar.

Pa je ianga večeara šla tiata prcajt spat. Pa sa drüg še team za mizi ustal, pa sa se majl fajm, pa sa se pregajal, kdu bi pu pit šou. Je blu pa traba jiat wuien, pa tadual pu štajngah jiat pu pjača v kevdar. Je blu pa tiat duast, pa je vstala v tisti spalni srajc, šla du jih, pupuakala fierkl, šla tadual, natučla, na miza pustavla: »Tou mate, pa pijte!« Pa je šla nazaj spat.

Fatr je bil tišler, pa je blu traba vajšda cala zima dalat, delavnice pa ni jüamu. Je dalu kulease, uzuve, vsüa tou. Miza v hiš sma čist v kut purinal, taku da sma za sila lahk guar jial, fatr pa ublpank v hiša. Pual je blou pa pun ublune, pa žagune, pa vsiaga nuatr v hiš.

Jeeeeeeaaa, tou je vsüa blou ... V šisdesetih lajтах je blou tou. Pual je bəl pa v sinsetih putreas, sma pa nuava bajta du kuanca zrihtal, ku nam je tuata čist prerukal. Sam ka, ku žinske nise hlea jiat v tanuava bajta, čeaš, da je ta stara buljša. Pual je pa še iana nuč urnk streasl, sa pa kar punuač kultre spakale, pa letajle v tanuava hiša. Urnk je puruputal, pa vsaka suj kujtar čez rama, pa greama. Pual je pa šlou.

F. R.

Hribovska nadaljevanje (ni za sofisticirane glave)

Naša govorica bi prav lahko dobila svoj slovar ali pa pravopis. Vsak, ki se priženi ali vsaka, ki se poroči v naše konce, ima na začetku hude težave z razumevanjem novih sosedov. Sem nekega dne na najinem začetku rekla mojemu, da grem malo *uwien*. Pa me je gledal, kot da grem na Luno. Ne, ne na Luno, sam *uwien* grem. Saj to ni tak daleč. In že čez dva dni je ponosno govoril, da zdaj je pa on *uwien*. Ja ne, ni prav. Ajde, pa dajmo učni primer:

Janez gre *uwien*.

Janez je *uwin*.

Štekate? Brez skrbi, tudi on je porabil nekaj let ...

Mi smo trpežen in trdoživ narod. Redko katera zagata nas spravi na kolena, tega so nas pač naučili neizprosni hribi in stroga, a izjemno skrbna vzgoja (ki roko na srce, iz generacije v generacijo postaja mehkejša, a sledovi ostajajo). Iz tega izhaja tudi naša govorica, ki v nobenem pogledu ni mehkužna in nežna. Marsikdo bi rekel, da grdo govorimo, uporabljamo slabšalne izraze in smo pogosto nesramni. Ampak *ldi buaž*, to je ljubkovalno, nihče nikomur ne želi nič slabega. Prav nasprotno. Če ste preveč mehkega srca in preveč sofisticiranega duha, potem naslednje vrstice raje preskočite ...

Za naše postave in izgled imamo cel kup ljubkovalnih primerjav (prisežem, da niso zrasle na mojem zeljniku). Če že nisi ravno grajen "po jusu", tvoja faca pa izraža bolj podolgovate poteze, ti že rečejo, da maš *ukругu ksiht ku breantn pukriiav*.

Če pa jo že krasi nekaj tistih globljih gubic in gub, pa menda spominja na *puhujen lavoar*. Če tvoja tazadnja ni ravno po zadnji modi (saj veste, te privzdignjene in velike presvetle tazadnje) in jo moraš malo dlje iskat, se sprijazni, da bo prejela poseben pridevnik. Taki namreč rečemo, da izgleda *ku bi dva urajha v robček zavüal*. V nasprotnem primeru, torej tistem modnem, pa spet nisi nič na boljšem, saj imaš *riet ku ud siromaka peč*. Ali pa če nimaš ravno velikega številke čevljev in si torej bolj pri *tadruončkih*, bi si pa že *lahk nuge v štamprli umivu*.

Najpogosteje te čudovite komplimente izumljajo ravno tisti, ki sami dobro vedo, da niso za na lepotna tekmovanja. Ko bi se *piskrc s puončke norce dalu*. Res smo slikoviti, se strinjam.

Zelo zabavno je tudi prirejanje in izmišljanje novih imen: Franc nikoli ne bo Franc, ampak *Frienc* ali celo *Frančak*. Tudi Jože ni Jože, ampak *Juže*. Jožica pa *Jožle*. Jah, zakaj ti je pa tako ime, a ne? Za vsako lepo slovensko ime se hitro najde boljše. Bolj zanimivo. Bolj zakomplicirano za izgovorjavo. In če ne boš ravno vztrajal pri tem, da te kličejo kot ti piše v matičnem registru, boš pač celo življenje *Jeračken dabiče*.

Stare mame svojim vnukom vedno branijo sedeti na *tranki* (razen če gre za *majsnc*, *ku v imen nima črke R*). Bojijo se namreč, da bi *frcovje uka v riet dubl*. Lahko si mislite, kake predstave smo ob tem imeli otroci ... Volk v riti, pa ja.

Če je tukaj kakšen dec bolj robustne sorte, hitro prejme kompliment, da je *nežn ku brana al pa blatnik ud zetorja*. Če je pa že bolj v letih, je pa *star ku Uliška Guara*. Če ti gre kdo izrecno na živce, imaš številne možnosti za sproščanje. Ohoho! Najprej lahko poskusiš s tem, da *klamfe sierje*.

Potem še hitro dodaj, da mu *naj vuada v rit zmrzne* (*tazadnja* je pogosto vpletena v naše frazeme). Če ga pa še to ne razkači, mu pa še samo zabrusi, da je *bütl, na ruke naret*. Po moje si zdaj zmagal. Ali pa te je nekdo pretepel ...

Mogoče je za koga tole prehudo, havdrasto in kruto. Imate prav. Ampak mi nikoli ne mislimo slabo, tudi če tako zveni. Takšno zapuščino smo prejeli, vsaka beseda ima svojo čustveno vrednost in na to bi morali biti ponosni, *ldi buaž*. Tak je. *Deal with it*.

Samo pazite zdaj, kje to uporabljate ... Da ne boste rekli, da sem kriva za kakšne šank pretepe.

M. R. J.

Kuk sma se lagal

Sn šu iankrat na avtobus du Šentüarja, pa mi je fotr riku, da muaram riačt, da sm usam star, zatu da bi miaj plaču al bi blo celu zastuj. Pual mi je pa šofer riku: »A ti je fotr riku, da muaraš taku riačt, ne?«

Tu vajs, kuk je blu, ku sma šli na murje? Nubiadn ni vajdu, kake namajne ma fotr, pa sma šli na recepcija. Pual je pa team riku, da sm star šist, jies sm se pa na vias glas začüdu, pa riku: »A-al Tu pa ni rajs! Sidam sm!« Itak da je receptor debal gledu, mi sma pa izpal budale. Zmiari je jüamu vsüa preračunan, sam ku mu ni zmiari fajn izpal.

E. R.

Füarez pa putica

Pr nas je blou zmiari pun ldi, nabiedn večear, da bi bli sami. Najviačkrat sa bli pr nas susajdu dediaj, pa sa prüašl, pa čvanl, pa predrablal ... Pa hrüšuc sa pil, kuaga pa, sa ni blou drüga. Če je bæl pa jabuček, je blou pa že nubl, tist je bla pa že nedajla. Sma majl pa duast klubas za narajzat, tak da sa zmiari kaj dabil. Se ne spumnem, da nia bi blu duast mesa. Se spumnem že tapøruğa füarezä, tou nisa bli majhen prašiči. Pual je pa fatr še vsaka zima nanuasü damu za vieč ku ianga prašiča, z drügh füaružu, ku je ukrug pumagu. Mesu se je itak takist dalal, da se je nasalil, pa slanica se je nardila, pual se je pa tou kake tri kidne pacal. Al pa sma dal klabase v mal veača rajngla pa v pudlita mast. Pual sma team iankrat du vlke nuči jiel. Marsikaj se je pa tüd pukvarl al pa sa čarvi pužarl.

Če se je klabasa kühala, se tista wuada ni nkul stran vrgla. Iz tistga sma pual žüpa nardil pa pujial. Dva kusa krüha si si nuatar nadrubu, pa fejst pupiapru, pa je blu tabuljš. Buh na daj, da bi kdou vrgu klabasna žüpa.

Pulajt je pa fatr pu uhcet špilu, je pa tüd zmiari prnisu kaka putica dumu. Pual sma muğl pa tista süha putica tapøru pujist, šele pual sma lahk frišn piečen krüah dubl. Včas je blu taku putice, da se ni dal sprut jist. Sma se že punüjal ž juj. Včas je bla duabra, včas je bla boal taku taku ... Vsüa je blou traba pujist.

F. R.

Kuk sma jih tamlad ukrug pmašal

Naš ate sa bli tak strog čluavek. Zmieri sa hudil ud vrat du uakna, pa speat nazaj. Jies sm pa pusudva pumivala, pa sm zmieri uwien skuz uakn gleadala.

Praj ku je začéal jist žüpa, si jo je zmieri fajn pupiepru, pual je pa riku: »Hvala ti Bog za prejete dobrote.« Stara mama je pa team na kuln kišt sedala, pa je riakla: »Aja, tist Bug sm pa jias.«

A. G.

Nadaljuje S. R. ...

Ate nisa nkul pstil, da bu muj püab pr mien spal, ne. Pual me je pa pielu na faks v Lublana, pa ateki ublübu, da me bu team pstil. Vajš da je vsie ublübu. Pual sta pa mugla muj briet pa ate zjütri najkam iet, pa muj briet ni htüal vstat, ku je točn vajdu, da se buta team na srajd puti z muajem püabam sreačala. Je pač vajdu, da je muj püab pr mien v Lublan ustal. Sta bla pa zmajena, da bu muj püab trubu pu dulin, ku bu šou mim, ga je pa briet tak dug čaku, da je zaslišu trubleje, pual je pa vstal, da sta lahk z atekam šla na put.

Nadaljuje D. V. ...

Pa vajš kulk je tiedi tist tuj püab za miene nareadu, vajš da sm mu mugu mal usluga vrnat. Jies sm bil tiedi še brez izpita, pa se mi je taku lüštal najkam pelat s tistem jeguvem fičotam. Pa je šu na šiht pa je reku, da se lahk pelam.

Nadaljuje A. G. ...

Jies se pa spumnem, ku je üamu še tistga pičipokija, pa sn jies nareadla izpit, pa mi je sam riku: »Zaj ga znaš vžgat, piel sel!« Pual pa gream, se useadem, pa je začel रुपutat pud zicam ku kaka centrifuga. Pea, sn se ustrašla, da sn se kumi pelala.

SLOVARČEK NEKATERIH NAREČNIH IZRAZOV

---

ahker = shramba
ajmprajm = pogreta juha
ancink = malo
aržet = žep
besajda = beseda
blajsku = bled
briet = brat
cajpat = sekati
cajsta = cesta
cigu = opeka
cimerman = krovec
cjazt = tepsti se
cvikerji = očala
čajmek = pamet
čluavek = človek
črajšja = češnja
črajve = čreva
čvant = klepetati
dabiče = dekle
dean = dan
dediaj = možje
dile = podstrešje
dupugne = dopoldne
eroplan = letalo
feceniklc = robec
fierklc du = petnajst do
fierkl = vrč
frcuje = otroci

fršlus = zadrga
füartuh = predpasnik
füaruž = koline
gepira = pripada
glabaje = gobe
gnar = denar
grabn = potok
grajtje = gretje
hribar = hrib
hrušuc = hruškovec
husta = gozd
jabuček = jabolčnik
je jüamu = je imel
jeguv = njegov
ji = jej
jiezek = jezik
jist = jesti
jüžna = kosilo
kancelarija = pisarna
kevdar = klet
klafajta = pokrivalo, klobuk
klea = tla
kluaš = klop
knufca = sponka
krüah = kruh
kšajt = pameten
kulajn = koleno

kulnkišta = zaboj za
premog
kultar = odeja
lajp = lep
lazlc = predal
ldi = ljudje
letajt = leteti, teči
lüaft = zrak
lükja = luknja
majst = mesto
meaša = maša
miej = manj
mlajk = mleko
nahludet = narezati na
debelo
nahtkasl = nočna omarica
nedajla = nedelja
pajš = peš
peračt = tepsti se
pešak = peš hoditi
piapar = poper
prajša = preša
predrablat = klepetati
prgumin = denarnica
pšea = pišče
püab = fant
puančka = ponvica
pugat = zidati
pujstla = postelja
pulajtje = poletje
pupugne = popoldne
pušrek = počez

rajngla = posoda, lonec
rajs = res
sklüčen = sključen
sparčn = soparno
strajha = streha
susajdu = sosedov
škrija = skrinja
špampet = postelja
štajnge = stopnice
štiblc = soba
štreančt = se motoviliti
štrekne = zapornice
štrüca = hleb
švasar = varilec
taguarle = tja gor
takist = tako
taler = krožnik
taprcajtñ = zgodnji
team = tam
terača = brisača
tiata = teta
trajbeh = trebuh
tranek = travnik
trubleje = trobljenje
tüa = tu
ublpank = delovni pult
ubluna = ostružki
ubüt = obuti se
upanki = sandali
urnga = olika
ušisna = srborita
uterača = brisača

utragat se = biti len
uwien = ven
uwin = zunaj
uwüera = ura
uwüaca = ovca
uz = voz
vaja = veja
vajdet = vedeti
vekarca = budilka
zaahtat = opaziti

zastuj = zastonj
zaturi = zato
ziberbanka = gugalnica
zic = sedež
zile = zelje
žaguna = žagovina
želajznca = železnica
žinska = ženska
žnidarca = šivilja
žüpa = juha

VIRI

Bogataj, N. idr. (2019). Kako obogateti?. Bistvo je očem nevidno. Zbornik besedil o študijskih krožkih ob njihovi 25-letnici. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Jureš, K. (2018). Intervju, »štajerski argo«. Literarno jezikoslovna revija. Letnik 9, številka 19. Maribor: Filozofska fakulteta univerze v Mariboru.

Logar, T. (1975). Slovenska narečja. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Pripovedi intervjuvancev

Tasić, D. idr. (2020). Štajerski .-árgo : jezikovni priročnik za vse Štajerce in Neštajerce. Maribor: Založba Pivec.

Urh, D. idr. (2019). Študijski krožki. Iz korenin k novim izzivom za življenje v skupnosti. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Spletni viri:

info-slovenija.si

Novljan, N. (2019). Slovénka narečja: izobraževalno-dokumentarna serija. Ljubljana: RTV Slovenija, ZKP. Dostopno na: <https://365.rtv slo.si/arhiv/slovenska-narecja/174453174>.

sk.acs.si

Projekt sofinancira Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport.